

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Birouri nefrancoate nu se primesc. Manuscrise nu se restituie.
Bilanțurile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Inserate mai primesc în Viena E. Moser, Haasenstein & Vogler (Otto Moser), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukas, A. Opetik, J. Donneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Döbner; în Hamburg: A. Siemer.
Prețurile inserțiilor: o sursă înconjurată pe o colônă 6 cr. și 10 cr. timbru pentru o publicație. Publicări mai dese după tarife și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seră 10 cr. v. a. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU IV.

„Gazeta” este în fă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectori.
Abonamente pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagiul I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a. sau 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 189.

Brașov, Joi, 27 August (8 Septembrie)

1892.

Brașov, 26 August v.

În nise momente, când toate foile ungurești ne aduc scirea, că Kulturregyletul din Ungaria de sus continuă a răpi copiii Slovacilor sormanii din sinul familiilor lor și ai aședa la familii maghiare în ținuturile dela Kecs-kemet etc., pentru ca acolo să facă Unguri din ei, este surprinzător, că organul guvernului „Pester Lloyd”, care de un timp încocose gerază ca reprezentant al „șovinismului moderat”, pledază pentru ideea de a se înființa din partea statului institute de cultură slovace.

Nu glumim. Într'adevăr cetim adă negru pe alb în „Pester Lloyd” de Marți, 6 Septembrie următoarele:

„Ideea de stat maghiar și interesul statului maghiar, pretind, ca jumimea noastră să fiă crescută în țară însăși, aceste fac să apară ca un eflux al îngrijirilor patriotice pretensiunea, ca să se înființeze institute de cultură slovace, care să potă paraliza cultura cehică și propaganda cehică federalistă și panslavistă între Slovaci.”

Nu se poate nega, că „ingrijirile patriotice” de felinlă acesta ale acelor, care numai prin maghiarizarea violentă au creșut, că voru pută rezolva cestiunea slovacă, sunt un progres al timpului, sunt o dovadă, că și între ei începe a se lăți convingerea, că politica forței brutale nu va pută avé alt rezultat, decât înstrăinarea totală a naționalităților nemaghiare de câtră stat.

Șovinistii unguri vedă că se manifestă o viață mișcare și printre Slovaci și aceste manifestări destul de elocvente din sinul naționalităților diferite îi incurcă foarte tare și deșteptă între ei „ingrijirile patriotice” despre care vorbesce „Pester Lloyd”.

Acastă fôia este adecă foarte măhnită din cauză că Slovacii ar fi voit să se folosescă de incidentul desvélirei monumentului marelu naționalist slovac Hurban, spre a face, cum dice ea, o demonstrațiune politică antimaghiară. Scim că viceșpanul dela Neutra a oprit întruirea, ce a fost convocat conducătorul slovac Pavel Mudron în Hlubka, unde se află acest monument, motivându-o cu bănuela unei pretinse acțiuni panslaviste, care ar avé să se unescă cu Daco-Românii.

Se'nțelege, că „Pester Lloyd” subșcrie totu ce a dîșu viceșpanul din Neutra, ba merge și mai departe, căci nu vrea să șoia, că există naționaliști slovaci, ci vede în Mudron și în soții săi, numai nise agenți ai Cehilor din Praga și ai ideilor „panslaviste”. Cehii sunt dîr, cari, după acest dîr, au pregătit și demonstrațiunea la monumentul lui Hurban; Cehii sunt cari ațită mereu pe Slovaci, cari cresc în școlile lor pe agitatorii slovaci și influențază jumimea slovacă prin limba și cultura lor.

Acastă comunitate de interese a „panslavorilor” slovaci cu federaliștii Cehi împle de îngrijire pe șovinistii unguri și „P. Lloyd” se gândesce acum cum s'ar pută face, ca jumimea slovacă să fiă scosă cât mai mult de sub influența cehică. Am greșit, dice foia guvernului, când am închis gimnaziile slovace și n'am ridicat altele în locul lor, în cari jumimea slovacă să fi fost crescută în sentimentul patriotismului maghiar. Ne-avend școlii aici unde preoții și învățătorii slovaci se-și capete cultura în limba naționalității lor, de care au lipsă în ținuturile slovace, jumimea slovacă merge să învețe în Boemia unde se cresce în dușmănia față de Unguri. Intorcându-se acasă tinerii slovaci se nisuesc a introduce pe

incetul limba cehică, în locul celei slovace, care diferă încâtva de cea dintăiu.

A lucra în contra acestor nișințe, susțindu caracterul limbei slovace față de cea cehică, crede „P. Lloyd”, că ar fi un postulat al înțelepciunii de stat maghiare, „cu care se potă împăca ori ce soi de șovinism maghiar” și de-aceea face propunerea de mai sus, cerend, ca statul să cultive idiomul slovac în institute cu limba slovacă.

Prin nimicu nu putea să documenteze fôia guvernului în mod mai bătător la ochi impotența politice șoviniste maghiare, ca prin mărturisirea, că numai prin institute de cultură slovace se potă influența asupra spiritului slovac. Nu putea să fiă mai aspru condamnată politica exclusivistă, intolerantă și brutală a maghiarizatorilor de adă, decât prin constatarea, ce se vede silită a o face „P. Lloyd”, că numai prin mediul limbei și culturi proprii naționale se potă face propagandă în sinul unui popor.

Nu mai e de lipsă să adăgem, că la scopul, la care țintesc adă cei dela putere ei nu voru pută ajunge prin nici un fel de propagandă. Interesele statului voru fi numai atunci asigurate, când institutele de cultură, ce le înființază și le va înființa el, nu voru avé alt scop, decât a contribui curat și sincer la desvôlțarea și înaintarea poporelor sale pe basa adevăratei egale îndreptăririi naționale. Altă scăpare nu este.

Legea e cum o fac omii.

Studii practice de drept.

Intr'o seră din toamna anului 1862 erau întruniți în restaurantul „curtea Mediașului” studenții dela academia de drept din Sibiu. „Ceta calicilor”, cum se numeau d lor, avea sərbătore. În fruntea mesei ședea un vene-

rabil protopop, care venise dela Târnave cu carul bine încărcat. În onorea acestui patron era serbarea. Inușfelierea era la culme, căci tinerii reconșcători numiseră pe venerabilul protopop unanim de „Buli Pașa”.

Trecend actul festiv, — s'au început conversațiuni particulare; la masa lui „Buli-Pașa” curgea discursul despre trecutul trist al Românilor ardeleni, și despre viitorul, ce suridea atunci.

Da — dice „Buli Pașa”, ală vostru este viitorul! Nu soi decât voi ajunge și eu înopotul acelor dîle ferioite de care voi visați, că trebuie mulți ani până se va repara multa nedreptate de care a suferit poporul român, amărăciunea cea multă, ce s'a capitalisat în inima Românului suferind atâtea sute de ani, nu se potă descompune în timpul unei generațiuni!

Intăresce-te în credință — respune unul din tineri; — veți căți suntem și pe di ce merge ne înmulțim; — poporul nostru numai de așteptate are lipsă, de acolo'n ocol se va desvôlta acest popor prin puterea sa vitală. Avem acum Români, cari fac parte și în legislațiune; eră când vom ocupa și noi un loc în viață, cu puteri tinere vom stărui să se facă legi juste și acelea să se împlinesc pe cale.

Cuvinte frumoșe — respune părintele „Buli Pașa” — Doresc să vă vedă la muncă și în funcțiuni distinte. Dér să șoia că eu 'să bătând, am perdit din iluziuni; am speranță în vitalitatea poporului nostru, dér n'am încredere în dreptatea omenescă. Voi diceți că dreptul natural are principii statornice, care trebuie să le observe ori care legislațiune. Cunosc numai legile bisericești, nu 'să jurist, dér am vedut în viață, că legea e cum o fac omii. Precum totă natura astfel societatea omenescă este în ferbere permanentă, în luptă pentru esistență. Cel mai tare face legi pentru cel mai slab. Se fac legi cu bună credință, dară și între aceste legislațiune, cu privire la binele public, și la drepturile altora, stătoresce excepțiunul, — și am băgat de sémă, că aceste excepțiuni sunt porța prin care cei

„FOILETONULU GAZ. TRANS.”

Cântec despre copilul încoronat.

De Tatijăna.*

Calătorule! Dér drumul tău conduce în Sinear-ul încântător și binecuvântat de natură, care cu văile sale roditoare, cu munții săi coperiți de pături dese, ce se înalță între Eufrați și Tigru, încă și adă se pare, că spune, că odinioară aici se afla paradisul: nu-ți voru ocoli urechile un cântec de sbóră de pe buzele femeilor din Sinear, trist și cu jală, ca suspinul unei inimi desparate; un cântec, care vorbesce despre un copil nevinovat, al cărui cap, afară de grăua corônă, mai este apăsut și de grijile poporului și a cărui inimă a chinat un regret amar pentru-că și-a pierdut mama, pe care i-au răpit omenii scelerati. E un cântec trist acesta!

* * *

O noapte întunecată și tristă își în-

tinsese negrele ei aripi; vestmântul său de stele și-l lăsase după munți și ochii ei azuri. Învălși în dolu, vârsau lacrimi pe pământ, pe tufări și pe flori; și plângend priveau înăuntru pe ferestra copilului părăsit.

Sub strașina pomposului palat își făcuse cuib răndunica și ședea lângă micuții ei pui, pe cari îi îngrijea, îi lăgăna pe brațe, le da de mâncare din cioc și le ciripea un cântec plin de iubire, un cântec cum numai inima unei mame șoie cânta.

„Puiul meu! Oh, bucuria mea!” ciripea răndunica. „Ce s'ar alege din tine, déră mama ta nu te-ar îngriji și déră n'ar bate lângă tine inima iubitoare de mamă? Cunosce-re-ai tu undeva ferioirea?”

Astfel ciripea ea totă sêra, când se ducea la cuib, coperind cu aripile pe mica pasere și desmerdându-o însăși căldura inimei ei. Și mica pasere crescea voișă la bucuria și iubirea de aură a mamei sale și sâruta pieptul, în care bătea inima de mamă.

Dér, vai! Totu sub același coperiș, la a cărui strașină se simțea ferit puiul de răndunică, trăia și bietul copil singur, despărțit de aceea, pe care o iubea tocmă cum răndunica își iubea propriul ei pui; el era despărțit de aceea, care l'a purtat la inima ei și care bucurată și-ar fi dat jumătate viața, numai cealaltă jumătate să i fi iertată a o petrece lângă copilul ei. Sormanul copil! Incungurată de aceia, cari l'au smuls din brațele mamei sale, el suferă și tace; tace fiindcă speră dîle mai bune, dér suferă nespuse de mult.

Numai în întunecul nopții, când totu viețitorul odihnesce, când în loc de șoptele tufărilor și murmurul rîului repede curgător, copilul deschide ferestra, adănoit el ascultă ciripitul răndunice, șoptele tufărilor și murmurul timpit al rîului; ascultă, și în liniștea nopții se șilesce a înțelege vorbirea naturii, care sună ca cântecul eternității. În această amățelă petrece el ore întregi; er în adăncul inimei sale simte, că i-se

cumulă ceva cald, ce esundând în tocmă ca roua pe flori, răsără lacrimi în ochii lui frumoși. Aceste sunt lacrimile cu cari își plânge ferioirea jăfuită.

Pe-atunci sbóră răndunica din cuib și ca mamă plină de îngrijire astupă ferestrele cuibului. Inima ei de mamă simte părăsirea copilului său și i-ar plăcea să desmierde cu amorul ei; i-ar plăcea să înlocuiesc locul de mamă și ciripind sbóră imprevjural cuibului. Și copilul privește cu gingășie și se bucură, că i atinge fața cu aripile; copilul nu șoie, că prin aceste giuguliri de mamă, ar voi să înlocuiesc iubirea maternă, déră acesta ar fi cu puțință cumva.

Intr'o seră copilul deschise ferestra și asculta, cum o ploie rară se cernea pe tufări și pe flori. Norii veneau de câtră cea țară, unde mamă sa a fost esilată. Reținendu-și respirul, asculta vuetul norilor și i se părea, că acești nori aduc suspinele mamei sale. Sdrobit de tristeț, își plecă frumosul cap și lăsă ca roua cerului să-l umezească. Și răndunica, sburând în jurul capului copi-

*) Pseudonimul exreginei Natalia.

dela putere lasă să intre nedreptățile. Alta este legea în carte, și eră alta în aplicație. Pentru aceea țeranul nostru și deciziunea judecătorului o numesc lege. — Bine au dîșu bătrânii, că legea e ca pânza de painjină: muscele cele mici se prind în ea, eră gîngele cele mari o sparg. Tristă lucru, că legea adese ori e numai un mijloc, o formulă prin care cel mai tare și motivează împlinirea voinței sale; și lupul din poveste încă a pronunțat motive pentru cari a mîncat melușelul.

Și-i voștri sunt covrigați, ori de sus îi privești ori de jos, totu asemenea suciți sunt. Pentru aceea eu eră vă dîoș, că legea e cum o facu omeni! Și vă dau sfatul de bătrân, să nu vă încredeți absolutu nici în bunătatea legilor, nici în drepta lor împlinire, ci vă păstrați puterea morală, — și avîndu în viața publică ore când influință, stăruți ca legile să se facă pe baza morală, și să se împlinescă cu dreptate. Păziți-vă ca prin stima pre mare față de legi, să nu deveniți servili, și să nu vă dați instrumente orbe în mîna celui mai tare, când va face legi injuste.

Ne-a impus tăcere, stima ce aveam pentru venerandul bătrân — deși nu consimțiam cu principiile sale pesimiste. Profesorii noștri germani, ne propuneau studiile juridice în modu cătu se pôte de obiectiv; nici prin minte nu ne umbla ca omeni întru adinsu să facă legi nedrepte, — și să nu observe legile. Multe desamăgiri a pututu să sufere nenea „Buli-Pașa“, dîceam între noi.

* * *

Au trecut 30 de ani de atunci. Din cei 30 de tineri, căți erau întruniți în curtea Mediașului, abia 4-5 ocupă funcțiuni în țera lor. Mulți din ei sunt advocați, mulți au părăsit țera.

De sigur au perdatu cu toții multu din iluziunile tineretelor.

Și voru fi venit la convingea juridică, că răposatul „Buli-Bașa“ dreptu a avut, când a dîșu, că legea e cum o facu omeni.

Și ca să vedem, decă este adevăratu că legea să face tot-deuna pe baza principiilor de dreptu naturalu, și că ore legea din codice identică este cu ceea ce se pune în aplicare, și că ore legea nu amenință de a deveni un instrumentu în mîna celui mai tare, — etă câteva casuri din viața noastră publică:

1. Statul ungar și „patriotismul.“

„Statu mai constituționalu și mai liberalu ca statul nostru nu este în lume.“

„Luați a mîna istoria! admirați vitejia elementului maghiar și liberalitatea lui.“

„Acestu elementu a eluptat totu drepturile și cu atăta plăcere le im-

partășesce tuturor locuitorilor țerei, fără deosebire de limbă și religione.“

„Toți au același dreptu; etă datorințele fiă-cărui cetățenu față de stat sunt regulate prin lege și nimeni nu este dator să facă pentru stat mai multu decătu prescrie legea.“

„Persoana Ta, averea Ta, stă sub scutul legii.“

„Păziți legile, împliniți datorințele față de stat și veți fi cetățeni buni.“

Aceste teorii le aușim din gura celor dela putere.

Românul totu aceste le împlinesce și totuși este apostrofatu de rău patriotu.

Pentru ce?

Pentru că cei dela putere au poftă să administreze singuri puterea, trebuie delăturați nemaghiarii, și ca să pôtă fi delăturați, numesc-i pécatoși.

Sfânta inchișiți de odinoră îl perde pe acela, pe care și pune ochii; decă nu-i afla alte pécate, îl arunca în misteriele dogmelor în cătu ru se mai putea descurca.

Totu acea procedură, și în viața noastră publică numai în altă formă.

Românul, omul păcei și alu ordinei, îndelungu răbdătoru, nu se recolă în contra patriei, nu turbură legea și ordinea.

Trebuie dera instituțiile încurcate, ca să nu le pôtă descurca nici un om cu minte — er cei dela putere voru telcu legea, cum voru voi.

În apă turbure mai bine poți prinde pesci.

Alte state pretind să te supu instituțiilor statului, să fi credinciosu statului. — Pentru noi s'a inventat o formulă nouă: trebuie să fi credinciosu „ideii de stat maghiar.“

Ce este această idee de stat, nu se spune — dera când pe baza sciințelor, ce ai adunat, cu provocarea la munca ce ai muncit până acum statului și cu încredere în egala îndreptărire, ce se dîce în lege, concurezi și tu pentru o funcțiune potrivită la stat. — Nefindu Maghiar vei fi avisat, că atare funcțiune nu poți ocupa, căci nu ești credinciosu ideii de stat maghiar!

Egalitatea de dreptu este dera — pe hartiă! Te vei frămăta se afi pozitivu ce este ideea de stat, ca omu de omenia vrei să te declari, decă ești prietinu cu această idee.

Nu-ți bate capulu cu de aceste, că nu vei fi în curat. — Nu veți, că în țera noastră nici cu partea vizibilă a statului, cu teritoriulu nu suntem în curat! Avem provinciile ocupate, ai căror locuitori, după dreptu, nu știu care e patria lor cea mare: statulu care-i ține ocupați? ori patria de care nu sunt cu totul deslegați?

D'apoi noi aici?

Se dîce în lege, că suntem o parte a regatului ungar; ei, dera Ungaria cu celelalte țeri formeză imperiulu austro-ungar. Regele Ungariei este și împăratu alu Austriei, și între altele pörtă și titlulu de mare principe alu Transilvaniei. Tu, ca omu de omenia și cetățianu leal stimeți pe domnitoru, persoana domnitorului teu este inviolabilă. Domnitorulu teu adeseori s'a adresat la popore cu nume de Impărat; trecutul istoric este legat de acestu titlu înalt! Cuvintulu este familiarizat în limbă și tipărit în rugăciunile din cărțile bisericesti.

Adresează-te însu cu o petiți la Impărat, și vei fi titlaturu de trădătoru de patriă.

A fostu soldatul în garnisonă la Viena; acolo l'a totu ocaziunile festive a vedutu pe Impăratulu, pentru care se însuflețea poporul, — elu singuru a jurat credință Impăratului, cu numele Impăratului a fostu comandat în bătălie, a luptat luptă dreptă și cu credință pentru patriă și nălțatul Impăratu.

Vine acum acasă, e vesel, că îi află pe ai săi sănătoși; într'o adunare din satu de bucuria strigă: să trăiescă Impăratulu! Ceilalți feciori după elu.

Ce se veți! sunt trasi în ceretare, purtați la autorități, pentru-că turbură liniștea publică, și nu recunosc pe regele Ungariei!

Călătorescu Transilvanianulu prin Ungaria, vede acolo alte obiceiuri, alte legi și în cele publice și în cele private; — se scapă a dîce, că la noi în Transilvania e altcum; — urmarea este că o fi tractat de separatist, ba chiar trădătoru de patriă, care nu recunosc integritatea statului — căci Transilvania politicescu nu mai există.

Dera apoi titlulu domnitorului? Și pentru ce faceți și susțineți pentru Transilvania alte legi?

Asta e altă ocaziune! Legea e cum o facu domni!

Trăiescu însu omeni, de pe timpul, când Impăratulu Austriei era în conflictu cu regatul ungar. Ce să faci în casu ca acela? Intrebați pe fii acelu și părinți ce să facă, când părinții lor să certă? Și nu voru fi în stare sormanii să răspundă!

În scurtulu timpu cătu ține vârsta unui bărbat, se schimbă la noi din temeli de 3-4 ori sistemulu de guvernare. — La provocare mai înaltă ai muncit într'unu sistem, ai fostu onorat, ba chiar și decorat! Într'o bună dimineață se schimbă lumea din senin, se schimbă titlulu domnitorului, numele țerei tale, chiar și limba de administrație, — ordinulu teu nu-l mai pune la peptu, că vei fi batjocorit!

Adesea cel îndatorat uită o binefacere, pentru-că binefăcătorulu își aduce aminte de ea. — *Maleherbes.*

Pericolele nu există de cătu pentru aceea, cari le cunoscu. — *A. Delpit.*

Popularitatea e ca aerulu: o putere care te ridică, dera nu te pörtă. — *Laménais.*

Pacea e timpul, în care fii înmormentează pe părinți și răboiulu în care părinții înmormentează pe fii. — *Herodot.*

Fisonomia e adevărata traducere a sentimentelor sufletesti, er gesturile sunt amplificarea lor. — *G. M. Vallour.*

E un mare merit a soi alege omeni; acesta e jumătate din arta de a governa. — *Jules Simon.*

Sunt spirite defectuoase din nascere; spiritulu ca și ochii își are daltonismulu său. — *G. M. Vallour.*

(Va urma.)

Au venit la cărmă alte „idei“.

În toate statele există idei conducătoare spre cari este îndreptată acțiunea principală a guvernului; sunt idei de libertate, egalitate, democrație, socialism, etc.. La noi, unde sunt mai multe naționalități în țera, cari au menirea să trăiescă aici în pace împreună, — principiulu conducătoru este: *maghiarizarea cu ori-ce preț.*

Acestei idei sunt subordonate toate interesele publice și private. Totu puterea publică fuge după acestu năluc! Astfel mergea odinoră astronomulu cu ochii așintiti la ceru, fără să privească pământulu. — Urmarea a fostu, că a cădatu în gropă.

Poftim cetățene! alege, la uoi e libertate de idei, pronunță-te ce ești? Ești cetățenu alu monarchiei întregi? ești credinciosu statului maghiar? iubesci țerișora ta Transilvania? Alege, că ai de unde; — dera nu te pronunța, căci la noi ideile sunt libere numai până sunt închise în creerii tăi! O singură idee este astăzi cu care deocamdată te poți feri: ideea de stat maghiar — Ce idee va fi mîna la modă, nu se știe, căci legea e cum o facu omeni.

(Va urma.)

SCIRILE ȚILEI.

— 26 Aug. (7 Sept.)

Dr. Lucaciu înaintea tribunalului din Debrețin. Joia trecută d-lu Dr. Vasile Lucaciu a fost citat înaintea judelei de instrucție, în afaceri de presă, dela tribunalulu din Debrețin, care l'a ascultat asupra enunțărilor sale făcute în scrisu cu ocazia adunării, ce-a convocat-o astă-vără în Șişes și care a fostu oprită de organele administrative „Budapesti Hirlap“ dela 6 Septemvrie scrie despre această ascultare următoarele: „Vasile Lucaciu, preotulu valahă din Șişes, a fostu ascultat de judele de instrucție, Bay Gábor, în afacerea convocatorului său de cuprinsu revoluționar. La întrebările judelei, Lucaciu a datu răspuns în limba valahă. Judele Bay, i-a făcutu cunoscut, că nu știe românește și astfelu nici nu i înțelegă răspunsurile. La acestea Lucaciu a declarat, că elu nu e dator să înțelegă ungurește și nici nu va vorbi în această limbă. În fine Lucaciu totuși a cedat, dera a declarat, că numai din considerațiune față cu judele vorbește ungurește, însu de la tractarea finală se va folosi de limba română. Tribunalulu, pentru ocazia acelu, va aduce un talmaci. Tribunalulu încă n'a hotărît ziua tractării finale.“

— x —

Fonduri pentru Liga culturală. D-lu colonelul Ghiurghiu, organizatorulu unui balu dela băile de la Pucioșa, a înaintat comitetulu Ligei suma de 739 lei 85 bani produsă dela acelu balu. Asemenea studenții Al. Vlădescu, I. Haralamb și D. Radovic dela Caracal, cari au organizat o serată literară, au înaintat Ligei suma de lei 447 și bani 10, care a fostu produsulu acelei serate. „Democratulu“ din Ploescu spune, că simțămintele românești pentru misiunea Ligei culturale iau mereu crescere. Înființarea de secțiuni se face și prin comunele rurale. Așa avem să înregistrăm și în comuna Cosâmbes, din jud. Ialomița, înființarea unei secțiuni, după laudabila inițiativă luată de d-lu Aug. B. Savuleanu.

— x —

Jeniceri maghiari. Foile ungurești spun, că societatea de maghiarizare din Ungaria de susu a mai răpit 45 de copii slovaci, pe cari i-a datu pe mîna unor familii ungurești din Keoskemet cu scopulu de ai maghiariza și de a face din ei Jeniceri maghiari. Se asigură totodată, că vice-președintele acelei societăți de maghiarizare, Rudnay Béla, a luat măsură de lipsă pentru a deporta încă 130 de copii slovaci la „Alföld“-ulu ungureșcu cu scopulu de ai maghiariza.

lului, ciripea cu gingășie.

— „Frumosule copil! dragulu meu băiatu, de ce ești trist?“

— „Singuru, veșnicu singuru!“ șoptesc bietulu copil rădîmatu de ferăstră, privind cu oerne ploia. „Dumnezeule, oh, Dumnezeule meu! Ce am greșit, de mă lași să mă vestejescu așa singuru?... Dragă rînduic! Am mamă, căreia i-ar plăce să sbore aici la mine; am tată, care dîce, că mă iubesc, și totuși ei sunt departe de mine! Sunt singuru, și nimeni nu este în jurulu meu, care să mă iubesc.“

Rînduica înțelegîndu jăluirea inimii copilului, ciripi cu tristeț:

„Plîngi, dragă băete, plîngi! Tatălu teu te-a părăsit, încredințandu-te acelu omeni, pe cari totdeuna i-a desprețuit. Dera ai avut o mamă, care te-a iubit, care ți-a arătat cărările virtuții. Omenii răi s'au temut, că sub îngrijirea ei tu poți fi fericit, deși au exilat-o departe, departe de tine. Și soi pentru ce? Fiindcă ei sunt fericiți, când potu neferici pe alții. Surisulu de pe fața alu tora îi face să turbeze: fericire străină

ei nu suferă și o nimicescu pe acelu.

(Va urma.)

Aforisme, epigrame și maxime

Culese și comunicate în românește

de
Camil B.

Există o specie de moderațiune, pe care cu greu o poți deosebi de lipsa totală de principiu. — *N. F. P.*

În maniera de a da și în alegerea obiectului se arată mai bine curtenia inimii. — *Maria de Redwitz.*

Un om se numesc capabil, când nu e capabil pentru totu. — *Max Dessoir.*

Calumnia și perfidia sunt efluxulu cel mai scârboșu din două rîni, cari nu se vindecă niciodată: *incapabilitate și vanitate.* — *Idem.*

Decă arta filosofului e de a dirige opiniunea, arta ambițiosului e de a urma și a se pune în curentu. — *Camil Desmoulins.*

Tote acestea le facu Maghiarii in vécultu alu 19 lea !!

—x—

Linia ferată Sibiu-Avrig. Direcțiunea drumului ferat a fixat următorul plan de călătorii pe linia ferată Sibiu-Avrig: I Sibiu-Avrig: a) trenul plăcă diu Sibiu 5 ore 25 min. dimineața, ajunge la (Tălmaciu 6 ore 24 min.; Sebeșul de sus 6 ore 41 min.) la Avrig 7 ore 1 min. dimineața; b) trenul plăcă din Sibiu 12 ore 50 min. p. m. ajunge la (Șelimbăr 1 ora 4 min.; Vestem 1 ora 20 min.; Tălmaciu 1 ora 49 min.; Sebeșul de sus 2 ore 6 min.) la Avrig 2 ore 26 min. II Avrig-Sibiu: a) trenul plăcă din Avrig 7 ore 40 min. dimineața, ajunge la Sibiu la 9 ore 24 minute dimineața. b) trenul plăcă din Avrig la 3 ore după amiază, sosesc în Sibiu 4 ore 49 min.

—x—

Ape minerale la Sinaia. Diarele de dincolo spun, că d-lă Dr. Sache Stănescu ar fi recunoscută despre nise ape dela Sinaia, că ar ave surse minerale. Se dice, că un chimist român va face câtă de curând analiza acelor ape.

—x—

Nonă cancelaria de avocat. D-lă Dr. Georgiu Pap și-a deschis noua sa cancelaria avocațială în Zelau (str. Rákóczy nr. 14).

—x—

Cunună. D-lă Adrian V. Rațiu și d-ra Victoria Bobanga se vor cununa la 27 Augustă n. c. în biserica rom. gr. o. din Racovița. — Să fiă în césu cu norod!

—x—

Concert. Musica militară dă astă-seară primul concert după manevre în grădina hotelului Centrală Nr. I. Incepătulă la 7 1/2 ore séra.

Pentru întrebunțarea esternă. Durerile estremității, suferințele de podagră și reumatice precum și inflamațiuni de totu soiulu se delătură cu succes prin întrebunțarea *Franzbrantweinului* lui Moll. Prețul unei sticle 90 cr. Se trimite în tote țile cu rambursă postală prin farmacistul A. Moll c. și r. furnisorul alt curții imp., Viena, Tuchlauben 9. — In fară maciile și băcăniile din provincia se se céră espres preparatul lui Moll provădūtă cu marca și iscălitura sa.

Infrățire franco-rusă.

Este sciut, că președintele Republicii franceze, Carnot, petrecându la Chambéry din incidentul serbarei încorporării a Savoiei la Franca, s'a dus și la Aix-les-Bains ca să salute pe regele Greciei și pe cancelarul rusescu, Giers. Telul Republicei i s'au făcut marț orașului. Afară de autoritățile civile și militare el a fost întâmpinat și de ambasadorul rus Mohrenheim, care a dat impresiune regretelor lui Giers, că din pricina morbului, n'a putut să se prezente în personă la festivitatea de întâmpinare.

După acestea miniștri francesi Ribot și Freycinet, însoțiți de ambasadorul Mohrenheim, s'au dus îndată să cerceze pe cancelarul rus Giers, care zăcea în pat, ér Carnot dimpreună cu întreg conductulă a plecat spre edificiu primăriei, unde a primit o mulțime de deputațiuni în ziua de 5 Septemvru n.

Intre altele a primit și o deputațiune a elevilor dela școlile din Aix-les-Bains în numele cărora Carnot fū salutat de un băiat, ce purta costum național rus. Băiatul acesta recită o poezie, în care se preamărește amicitia franco-rusă. Poezia în limba francesă este următoarea:

Papa m'a dit, que la Russie
De notre France était l'amie
Voilà pourquoi je suis heureux
D'être vêtu comme chez eux,
Pour vous offrir ces humbles fleurs:
Hommage de nos jeunes coeurs.
Vive la France! Vive la Russie! Vive Carnot!
Vive la République!

Pe românesce:

Tata mi-a dīs, că Rusia este amica Franciei noastre. Êtă pentru ce sunt fericit de-a fi îmbrăcat ca la ei, pentru de-a vă oferi aceste flori umile: omagiul inimilor noastre june. Trăescă Franca! Trăescă Rusia! Trăescă Carnot! Trăescă Republica.

Carnot s'erută pe băiat și dīse: *S'erută pe Rusia.*

După prânț la 2 1/2 Carnot visită pe regele Greciei la care a petrecut cam 20 minute. Intēlnirea a fost forțe amicabilă și a decurs cu multă curte-niă, dér conversația n'a avut caracter politioș.

Indată după ce Carnot s'a dus dela regele grecescu, acesta a grăbit la edificiu primăriei, ca să reintoră visita lui Carnot. Când președintele îl petrecu pe soări, după o conversația de 10 minute, unde îi strinse mâna, poporul salută cu vii aclamări pe președintele Carnot și pe regele grecescu. Carnot primi apoi și pe prințul Leuchtenberg, nepotul țarului. Visita a fost forțe scurtă. Publicul l'a salutat cu strigări: Trăescă Rusia! Trăescă țarul! Trăescă prințul!

Reuniune de consum în Făgăraș.

Primul din Făgăraș comunicatul de mai jos, din care vedem cu bucurie, că idea înființării unei reuniuni de consum în părțile Făgărașului este aprăpe de-a fi tradusă în faptă. Isbānda și bunul succes depinde numai dela zelul și sprijinul Românilor de inimă din acele părți, despre cari nu ne indoim, că vor face totu posibilul pentru buna reușită a reuniunii lor, grăbindu-se mai întâi de tote a subscrie acțiunile necesari. Êtă planul de fundațiune:

Plan de fundațiune.

I. In sensul § 150 alu legii comerciale (art. de lege 37 din 1875) subse-nații s'au constituit într'un comitet fundatiunal.

II. Societatea înființandă va ave de scop să face comerciu de băcăniă, lips-căniă, librărie și alti artioul comerciali și industriali, și prin acēsta a contribui la dezvoltarea comerului în acestu comitat.

III. Societatea se înființeză pe timp nedeterminat.

IV. Capitalul social va fi de fl. 40,000 v. a., care se va acoperi prin 800 acții de câte fl. 50 v. a. una, acțiunile vor suma pe nume.

V. Termul preclusiv pentru subscrierea acțiunilor e de 45 zile începând din ziua deschiderii subscrierilor.

VI. La subscriere plătesce fiă-care acționar 10% dela valoarea nominală a acției acțiunilor subscrise.

VII. Societatea va purta numele „Bazarul”, societate pe acții în Făgăraș.

VIII. Membrii fundatori nu-și rezervă nici un drept față de societate. Făgăraș, 21 Augustă 1892.

Pentru comitetul fundatiunal.

Iuliu Dan m. p., Nicolae Cosgaria m. p. căpitan în pensiune; Ioan Dejenariu m. p. contabil; George Eisa m. p., Carol Slavik m. p., Basiliu Rațiu m. p., Dr. Andreiu Micu m. p. adv.; Mateiu Barsan m. p., Nicolae Toma m. p., George Boeriu m. p., Ioan Bunia m. p., Dănilă Pandrea m. p., Valeriu Comșia m. p., Ioan Ințu m. p., Nicolae Rațiu m. p., George Pralia m. p., Ioan Mardan m. p., Valilie Musatu m. p., Vincențiu Grama m. p., George Vasu m. p., Nicolae Clonția m. p., George Trabițașu m. p., Nicolae Borzia m. p., Nicolae Aron m. p., Moise Derlogia m. p., Ioan Capătă m. p., Gavrilă Cornia m. p., Maximilian Receanu m. p., Matei Chiușdea m. p., Iosif Cațaveid m. p., Nicolae Munteanu m. p., Ioan Fogoros m. p., Gerasim Grama m. p., Nicolae Șerban m. p., George Dobrin m. p., Petru Leluțiu m. p., Basiliu Slanciu m. p., Nicolae Sam-

dru m. p., Ioan Fuciu m. p., Ioan Comșia m. p.

In legătură cu șirele de sus, din încredințarea fundatorilor, ne permitem a aduce la cunoștință publică, cumcă lista de subscriere se află la d-lă Nicolae Cosgaria căpitan c. ș. r. în pensiune în Făgăraș, unde sunt a se adresa cei ce voiesc a subscrie acții la înființandă societate. Altoum atăt subscrieri de acții, cât și ori ce informațiuni dau ori cari membri fundatori.

După ce lista de subscriere s'a început la 21 Augustă, termenul preclusiv de subscriere e la 5 Octomvru a. c.

Făgăraș, 5 Septemvru 1892.

Dr. Andreiu Micu, Ioan Dejenariu, avocat, preș. inter. compt. și secretar.

Festivitățile dela Chambéry.

In 4 Septemvru s'a desvilit monumentul întru amintirea centenarului unirei Savoiei cu Franca. Acēstu monument reprezentă o Savoyardă, care stränge la inimă drapelul francesu. Serbarea acēsta a făcută o adēncă impresiune asupra populațiunii de acolo. Cu acēsta ocaziune colonelul regimentului 98, cu garnisona în Chambéry, a primit o telegramă de felicitare dela colonelul regimentului rusescu 98.

Președintele Carnot totu în ziua aceea trecu în revistă trupele garnisonii din Chambéry și apoi primi în edificiu prefecturei reprezentanții diferitelor departamente, precum și delegațiuni ale lucrătorilor, cari dederă expresiune alipirei Savoiei către Franca și republică.

In 5 Septemvru președintele Carnot a primit în audiență pe regele Greciei și apoi pe principele de Leuchtenberg, în palatul prefecturei.

In ziua aceea comuna dede un banchet, cu ocaziunea, căruia primarul orașului ridică un toast în sănătatea armatei, în care cu deosebire accentuă, că armata este aceea, care face, ca inimile să bată în armonie. Președintele Carnot, în răspunsul său accentuă, că republică francesă n'are alti cetățeni mai credincioși ca Savoyardii. Elu îi felicită pe aceștia, fiindcă pun interesese patriei mai pe sus de luptele de partide. Partidele trebuie să se desarmeze acum, față de voința națională, pentru ca să reunescă puterile vii ale țării împrejurul drapelului republicei. Acēsta însemnă patriotism și prin acēsta se pōte contribui la prosperarea Franciei înlăuntru, ér în afară la stima față de ea; prin acēsta se susține pacea și liniștea și inspiră lumea încredere în republică. Carnot beu apoi pentru Franca unită și pentru fii ei. Vorbirea a fost salutată cu mare însuflețire.

Raport general

al comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român despre activitatea sa în decursul anului 1892.

(Urmare și fine.)

VII.

Despărțimintele Asociațiunii.

Cu privire la despărțimintele Asociațiunii însemnăm cu plăcere, că aprăpe în tote s'au desvoltat activitatea cea mai îmbucurătoare întru promovarea scopurilor Asociațiunii. Trebuie să accentuăm, că indeosebi dela introducerea noiei arondări pusă la cale dela sfârșitul anului 1890, se simte o nouă viață în întreg organismul Asociațiunii și interesarea pentru scopurile Asociațiunii crește din an în an.

Dintre cele 33 despărțiminte s'a organizat, r-spective reorganizat al:

1) Cohalmului; 2) Săiștei; 3) Orăștiei; 4) Mediașului; 5) Branului; 6) D. St. Martinului; 7) M. Ludoșului; 8) M. Oșorheiului; 9) Beclenului; 10) Bradului; 11) Năședului; 12) Agnitei; 13) Bistriței; 14) Sebeșului; 15) Elisabetopolei; 16) Făgărașului; 17) Brașovului; 18) Hațegului; 19) Dejului; 20) Reghinului; 21) Blajului; 22) Devei; 23) Turdei; 24) Simleului; 25) Abrudului; 26) Sibiuului; 27) Treiscaunelor.

In despărțimintele acestea se constată un mers regulat și normal al afacerilor. Despărțimintul Mociului e toamai pe cale de a se organiza. Despărțimintele Alba-Iuliei, Clusului și Gherlei nu au dat nici un semn de viață.

Neputându-se reactiva, despărțimintul Sighișorei s'a alăturat la al Elisabetopolei. In ce privește în fine despărțimintul Ciachi-Gărbăului, comitetul se va vedea necesitată a-l desființa și comunele respective a-le incorpora la despărțimintele învecinate, de-orece, după cum i-se scrie, nu se pōte nici într'un chip constitui, și acēsta din lipsă de membrii.

VIII.

Propunerii.

Supunându raportul acesta apărării Onoratei adunări generale în legătură cu aceluș: 1. Consemnarea stipendiilor și ajutorărilor Asociațiunii; 2. Consemnarea delegațiilor trimiș de către singuratecele despărțiminte; 3. Programa a VI-a a școlii civile de fete a Asociațiunii; 4. Rațiociniul școlii civile de fete de internat al Asociațiunii pe 1891/2. 5. Budgetul școlii pentru anul școlariu 1892/3; 6. Rațiociniul Asociațiunii pro 1891 împreună cu raportul special al casarului; 7. Proiectul de budget al Asociațiunii pentru anul 1893. 8. Consemnarea membrilor noului an. 9. Consemnarea celorlă reșoși dintre membrii Asociațiunii:

Onorata adunare generală să binevoască: a) a da comitetului absolutul pentru activitatea din 1891; b) a delara de membrii pe cei consemnați în lista prezentată; c) cât pentru viitor, a delega și autorisa pe comitet de a primi și declara de membri ai Asociațiunii pe cei noului an, și a-i provede cu documentul de legitimare, avēndă a notifica onoratei adunări despre cele efectuate; d) a face amintirea obișnuită pentru membrii reșoși; e) a lua la cunoștință raportul comitetului; f) a aproba budgetul Asociațiunii propus pro 1893 și g) a alege pe președintele, pe vice-președintele, pe membrii comitetului și pe ceilalti funcționari ai Asociațiunii pe un nou period de 3 ani, 1893—1895 inclusive.

Din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 17 Iulie n. 1891.

George Barițiu m. p., președinte.

Dr. I. Crișianu m. p., secretar II.

TELEGRAMELE

„Gazetei Transilvaniei.”

(Serviciul biurului de cor. din Pesta)

Budapesta, 7 Septemvru. Ministrii Bethlen și Lukacs au adresat președintelui comitetului espozitiunii bulgare, Nacsevici, o scrisore căldurosă de salutare. Ministrul Bethlen va visita în decursul lunei acesteia espozitiunea bulgară. Densul va fi oșpele curții bulgare. Publicarea cunoscutei scrisori de salutare a dat ocaziune Bulgarilor de a demonstra pentru comisarii espozitiunii ungare.

Berlin, 7 Septemvru. Din Hamburg vin sciri îngrozitoare. Erī s'au îngropat într'un singur cimitiriu 700 cadavre; din acestea rezultă, că seu cifrele oficiose asupra casurilor de morțe sunt false, seu că morții n'au fost îngropați la timp.

Viena, 7 Septemvru. Telegrama circulară a ministerului rusescu de esterne, în arma căreia documentele publicate în „Svoboda” sunt falsificate, a fost împărțită și ministerului de esterne de aici.

Londra, 7 Septemvru. Cabinetul n'a dat nici un ordin pentru evacuarea orașului Cairo.

DIVERSE.

In birt: Oșpele: Domnișora, imi vine să cred, că frumoșii dela dinți sunt totu așa de falsi ca și diamantele, ce le ai. — Chelnerița: Da, domnul meu! Și creș că pōte cineva să pōrte în aceste timpuri grele lucruri veritabile.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Matoru.

Cursul la bursa din Viena

Table with financial data from Vienna, including interest rates for gold, paper, and various bonds, dated September 6, 1892.

Table with financial data including gold rents, exchange rates for various currencies, and interest rates for different banks.

Cursul la piata de la Braşov

Table with market data from Braşov, including exchange rates for various currencies and interest rates.

Table with market data including interest rates for various bonds and currencies.

Dr. Sterie N. Ciurcu

Advertisement for Dr. Sterie N. Ciurcu, located at Viena, IX Pelikangasse 10. The text describes his medical services and contact information.

Prafurile-Seidlitz ale lui Moll

Advertisement for Moll's Seidlitz powders, describing their benefits for various ailments and their availability in Braşov.

Franzbranntwein şi sare a lui Moll

Advertisement for Moll's Franzbranntwein and salt, highlighting their medicinal properties.

Apă de gură-Salicyl a lui Moll

Advertisement for Moll's Salicyl mouthwater, describing its use for oral health.

Advertisement for Moll's pharmacy, listing the address and services provided.

Avisu d-loru abonati!

Notice to subscribers regarding subscription renewal and contact information for the newspaper.

Administrat. „Gaz. Trans.”

Mersul trenurilor

ne liniile orientale ale cǎii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Mai 1892.

Large railway schedule table with multiple columns for different routes (Budapesta-Predealu, Predealu-Budapesta, B.-Pesta-Aradu-Teius, etc.) and rows for various stations and train types.

Nota: Numerii incuadrati cu linii grose insemneaza orele de noapte.